

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 27.1.2005
KOM(2005) 16 končno

SPOROČILO KOMISIJE

Poročilo o izvajanju Akcijskega načrta okoljskih tehnologij v letu 2004

{SEC(2005)100}

SPOROČILO KOMISIJE

Poročilo o izvajanju Akcijskega načrta okoljskih tehnologij v letu 2004

(Besedilo velja za EGP)

Akcijski načrt okoljskih tehnologij¹ (ETAP) je bil potrjen na spomladanskem Evropskem svetu, ki je potekal od 25. do 26. marca 2004. Kasneje je ETAP naletel na pozitivne odzive številnih interesnih skupin, vključno z gospodarskimi organizacijami, finančnimi udeleženci, raziskovalnimi skupnostmi in nevladnimi organizacijami.

Odločitve² Sveta za okolje dne 14. oktobra 2004 zahtevajo hitro izvajanje ETAP-a, da se ekološko učinkovitim inovacijam ponudi pravična in konkurenčna tržna perspektiva ter da se zagotovi intenzivizacija zunanjih stroškov z učinkovito mešanico instrumentov. Ti vključujejo zelena javna naročila, ki temeljijo na dobljenih rezultatih, fiskalne pobude, reformo subvencij, ki imajo resne negativne učinke na okolje in so neskladne s trajnostnim razvojem, in mehanizme za delitev tveganja, zlasti za MSP.

Poročilo o lizbonski strategiji skupine na visoki ravni, ki ji predseduje Wim Kok, z naslovom: „Soočanje z izzivom”, zagotavlja dodatne pobude za izvajanje ETAP-a in zahteva, da države članice določijo smernice za posebne ukrepe in roke.

Komisija je s podporo držav članic in Evropske investicijske banke bistveno napredovala pri izvajanju Akcijskega načrta. Sedanje poročilo povzema nekatere glavne dosežke, izpostavlja nekatere ukrepe držav članic, na katerih je možno graditi izvajanje ETAP-a, in opozarja na področja, kjer je mogoče okrepiti prizadevanja za hitrejše napredovanje po poti popolnega razvoja potenciala okoljskih tehnologij.

1. ETAP IN KONKURENČNOST EU

Vse več dokazov priča o prispevku varovanja okolja h konkurenčnosti podjetij EU kot celote. Če štejemo samo ekološke industrije, je bil svetovni trg za okoljsko blago in storitve v primerjavi z vesoljsko in farmacevtsko industrijo ocenjen na več kot 500 milijard evrov v letu 2003 in raste še naprej za približno 5 % na leto³.

Na globalnem trgu si Evropa lahko zagotovi prednost z osredotočenjem na okoljske tehnologije, na katere se bodo preusmerile ostale države. Evropa že zavzema vodilno mesto v nekaterih okoljskih tehnologijah, kot je npr. energija vetra, toda konkurenca narašča z glavnimi konkurenti, ki razvijajo lastne strategije: Japonska npr. si je zadala cilj, da postane vodilna v svetu na področju tehnologij za varčevanje z energijo, zlasti s podporo programa „top-runner programme”; Kanada je prav tako

¹ Sporočilo Komisije o ‘Spodbujanju tehnologij za trajnostni razvoj: Akcijski načrt okoljskih tehnologij Evropske unije’ (COM(2004) 38 konč., 28.1.2004)

² Korektnost, inteligenca, konkurenčnost: možnosti ekološko učinkovitih inovacij v okviru lizbonskega procesa.

³ Adrian Wilkes iz European Committee of Environmental Technologies Suppliers Associations, predstavitev ob Zelenem tednu 2004, junij 2004.

naznanila ambiciozno strategijo glede okoljskih tehnologij in jo podprla s proračunom, ki znaša 1 milijardo kanadskih dolarjev.

Na globalni ravni je naglo povišanje in nihanje cen nafte v preteklih mesecih znova sprožilo razpravo o potrebi zmanjšanja odvisnosti EU od nafte in povečalo podporo politikam, ki so usmerjene na energetska učinkovitost, obnovljive energetske vire in energije, nizke z ogljikom. Energetska učinkovitost lahko zmanjša povpraševanje po energiji na stroškovno učinkovit način. Treba je poudariti, da naložbe v takšne tehnologije, z zmanjšanjem odvisnosti od nafte, prav tako ščitijo gospodarstvo pred izgubami BDP zaradi vpliva nafte na BDP: nedavni izračuni⁴ kažejo, da se lahko z 10 % povečanjem deleža obnovljivih energetskih virov pri proizvodnji elektrike izognemo izgubam pri BDP zaradi nafte, ki znašajo okrog 29 do 53 milijard ameriških dolarjev v ZDA in EU (49 – 90 milijard za OECD). Te izgube, katerim se je možno izogniti, štejejo *eno petino* potrebnih naložb za obnovljive energetske vire, kot je predvidel Evropski svet za obnovljive energetske vire, in *polovico* naložb OECD, kot je predvidela Projektna skupina G8. Sporočilo Komisije o deležu obnovljivih energetskih virov v EU⁵ ocenjuje stanje razvoja in predlaga oprijemljive ukrepe na nacionalni ravni in ravni Skupnosti za uresničitev ciljev glede obnovljivih energetskih virov EU za leto 2010. Naložbe v energetska učinkovitost in obnovljive vire energije bodo torej povečale varnost dobave energije za Evropo.

Tehnološki razvoj v energetiki, zlasti kar zadeva energetska učinkovitost in obnovljive vire energije, prav tako vodi politika EU na področju podnebnih sprememb, a ne samo ona. Pričetek sistema dodelitve emisijskih kvot s 1. januarjem 2005 bi moral v tem pogledu igrati bistveno vlogo. Po določitvi skrajnih rokov v Kyotu je tehnološki razvoj bistven za pripravo naslednjih ukrepov v boju proti podnebnim spremembam. Sporočilo Komisije, ki se nanaša na stroške in ugodnosti srednje- in dolgoročnih strategij glede podnebnih sprememb ("post-2012"), navaja elemente, ki naj vodijo EU naprej po tej poti.

2. IZVAJANJE ETAP-A V LETU 2004

Izvajanje ključnih prednostnih nalog Akcijskega načrta že poteka. Dosežen je bil napredek, saj se več prednosti daje okoljskim tehnologijam v Okvirnem programu EU za raziskave in razvoj. Vzpostavljene so bile tehnološke platforme na tehnoloških področjih, ki so pomembna za ekološke inovacije. Ustanavljajo se mreže testnih centrov, ki bi morale pripraviti podlago za možne sisteme za preverjanje ekoloških tehnologij na ravni EU.

Predlagane uredbe za prihodnje obdobje kohezijske politike bi morale olajšati regionalne naložbe v trajnostne tehnologije in rešitve, priprava prihodnjega okvirnega programa za konkurenčnost in inovacije pa bi morala razširiti obseg instrumentov EU, ki bi podpirali okoljske tehnologije.

Za izboljšanje tržnih pogojev za namene sprejetja okoljskih tehnologij je bila ustanovljena pomoč pri EIB za podporo zasebnim naložbam, ki se navezuje na

⁴ Shimon Awerbuch, Exploiting the oil-GDP effect to support renewables deployment (Proučevanje vpliva nafte-BDP za podporo izkoriščanju obnovljivih virov energije), v tisku.

⁵ COM(2004) 366 konč.

sistem dodelitve emisijskih kvot EU, medtem pa pripravljalo delo pod nizozemskim predsedstvom utira pot za nadaljnje ukrepanje glede sistemov financiranja tveganja.

Finalizacija ključnih usmeritvenih listin o zelenih javnih naročilih⁶, standardizaciji⁷ in ekološko škodljivih subvencijah⁸ bi morala usmerjati ukrepanje na ravni EU in držav članic na teh področjih. Sodelovanje med Komisijo in državami članicami se odvija na podlagi priročnika o zelenih javnih naročilih, tako da se olajša priprava nacionalnih akcijskih načrtov, izmeri napredek in se po možnosti določijo skupni cilji. Pripravljala dela se prav tako odvijajo na podlagi načrtovanja in izvajanja ciljnih zmogljivosti za ključne proizvode, storitve in procese.

Prav tako je bil dosežen napredek v zvezi z globalnimi razsežnostmi, zlasti s pripravo podpornih naložb sklada *Patient Capital Initiative* v obnovljive vire energije in energetske učinkovitost, ter z razgovori na mednarodni ravni o izvoznih posojilih in trgovinskih sporazumih. Izvajanje AKP-EU pomoči za vodo in energijo v okviru politike razvoja pomoči prav tako ustvarja znatne priložnosti za okoljske tehnologije.

Razvoj informacijskih orodij in mobilizacija pomembnih interesnih skupin bi morala utreti pot nadaljnjim pobudam v zvezi z ozaveščanjem in s ciljnim usposabljanjem.

Prilogi k tej listini dajeta več informacij o napredku pri izvajanju ETAP-a (Priloga I) in o izkušnjah in pobudah v državah članicah, na katerih lahko gradi izvajanje ETAP-a (Priloga II).

3. NASLEDNJI KORAKI PRI IZVAJANJU ETAP-A

Ukrepanje EU je treba okrepiti, če želimo doseči odločilni vpliv glede širše uporabe okoljskih tehnologij:

- Finančni instrumenti Skupnosti bi morali bolje pospeševati zbiranje tveganega kapitala za dejavnosti, povezane z znanjem, in inovacije, kot je npr. ekološka inovacija. To bi povečalo razpoložljivost naložbenega kapitala v MSP in bi imelo velik rastni potencial, s prizadevanji razviti take inovacije v državah članicah in po vsej EU. Skupina EIB bi morala povečati svoja prizadevanja pri oblikovanju novih instrumentov, ki bi vplivali na naložbe v ekološke inovacije, in za širšo uporabo okoljskih tehnologij, zlasti s strani MSP.
- Komisija mora kot prvo razviti cilje okoljske ciljne zmogljivosti za proizvode, procese in storitve. Take ciljne zmogljivosti bi morale obravnavati poglobljene okoljske izzive, kot so sprememba podnebja, onesnaženje zraka in vode, učinkovita poraba energije in zmanjševanje odpadkov. Določiti bi morale merila uspešnosti okoljskega izvajanja ključnih proizvodnih skupin, procesov in storitev, ki bi dopolnjevale tradicionalne standarde z ambicioznimi cilji, za katere bi si morali na trgu prizadevati. Sistem določanja ciljnih zmogljivosti bi moral biti praktičen in pripravljen na delovanje, z mehanizmom za občasne preglede, da bo

⁶ Evropska komisija: Kupujte zeleno! Priročnik o ekoloških javnih naročilih, Luxembourg 2004.

⁷ Sporočilo Komisije o vključitvi okoljskih vidikov v evropske standarde (COM(2004) 130 konč.), 25.02.2004.

⁸ OECD, Okolju škodljive subvencije – politična vprašanja in izzivi, Pariz 2003.

ponujal delovno orodje za potrošnike, podjetja, uprave, posrednike in finančnike, s katerim bodo obveščali, izbirali in pospeševali ekološke inovacije na nacionalni ravni in ravni Skupnosti.

- Treba je okrepiti prizadevanja za vzpostavitev sistema na ravni Skupnosti za preizkušanje in preverjanje okoljskih tehnologij. Tak sistem bi moral omogočati proizvajalcem, da bi dobili certifikat za okoljsko izvajanje inovacij in drugih tehnologij, skupaj z določenimi okoljskimi ciljnimimi zmogljivostmi. Sistem preverjanja bi prav tako moral imeti za cilj povečanje zaupanja potrošnikov in podjetij v novo predstavljene tehnologije na trgu.
- Predpisi o državni pomoči že omogočajo spodbude za okolju prijazne naložbe in si prizadevajo za enake pogoje delovanja ekoloških inovacij in okolju varnih tehnologij na trgu. Pregled smernic za državne pomoči za okolje se bo začel leta 2005. V tej smeri se bo preučilo, če bodo taki predpisi še naprej lajšali razvoj ekoloških inovacij in njihovo uvedbo na trgih.
- V okviru Akcijskega načrta okoljskih tehnologij je treba določiti ustrezne indikatorje za boljšo analizo razvoja ekoloških inovacij in trgov z okoljskimi tehnologijami. Indikatorji bi merili tako razvoj trga kot uspešnost industrije EU na trgu. Prav tako bi merili napredek pri izvajanju Akcijskega načrta in ekološka učinkovitost gospodarstva EU. Gradili bi na delu Komisije (Eurostat) na področju okoljskega računovodstva in indikatorjev ekološke učinkovitosti.

Države članice so prav tako razvile ukrepe, pomembne za ekološke inovacije. Najboljše prakse v državnih programih ali instrumentih poleg nacionalnih strategij ali akcijskih načrtov ponujajo dobro podlago za izmenjavo izkušenj, skupno ukrepanje ali merjenje uspešnosti v podporo akcijskemu načrtu EU. Sedaj je treba narediti odločilne korake za popolno koriščenje najboljših obstoječih praks:

- Do konca maja 2005 države članice določijo nacionalne smernice za izvajanje ETAP-a. Te smernice je treba graditi na obstoječih strategijah in akcijskih načrtih ter določiti oprijemljiva merila in roke. Prepoznavanje najboljše prakse v državah članicah bi lahko vodilo do meril uspešnosti in ustreznih indikatorjev za razvoj in sprejemljivost trga okoljskih tehnologij. Smernice bi nato združili na ravni EU in zagotovili podlago za nadaljnje razvijanje sodelovanja med državami članicami glede izvajanja ETAP-a.
- Države članice bi morale sprejeti ukrepe za zbiranje dodatnega tveganega kapitala za ekološke inovacije in okoljske tehnologije. To bi bilo mogoče narediti z oblikovanjem naložbenih skladov za ekološke inovacije ali okoljske tehnologije. Zeleni naložbeni sklad (Green Investment Fund) na Nizozemskem in Naložbeni sklad za okolje in upravljanje z energijo v Franciji (FIDEME) sta dobra primera učinkovitih instrumentov za zbiranje tveganega kapitala za ekološke inovacije v mala in srednja podjetja.
- Treba je sestaviti nacionalne akcijske načrte za zelena javna naročila. Takšni načrti bi morali določiti cilje in merila uspešnosti za pospeševanje zelenih javnih naročil kot tudi navodila in praktična orodja za pobudnike javnih naročil. Dobre primere za razvoj takšnih akcijskih načrtov je mogoče najti v priročniku zelenih javnih naročil EU in politiki ekološke nabave ter akcijskih načrtih, ki so jih razvili v

Avstriji, Finski, na Danskem, Nizozemskem, Švedskem in v Združenem kraljestvu. Treba je preučiti pomembne povezave med nacionalnimi akcijskimi načrti in ciljnim zmogljivostmi za ključne proizvode, storitve in procese skupaj s sistemom preizkušanja in vrednotenja okoljskih tehnologij na ravni EU.

- Skupaj s prizadevanji za določitev prednostnih nalog, ki izhajajo iz 6. okvirnega programa za raziskave in razvoj (FP6), je treba z nacionalnimi in regionalnimi programi R&R, ki jih vsebuje ETAP, začeti usklajevati dejavnosti v izogib fragmentaciji in izgubam učinkovitosti, npr. s pomočjo projekta ERA-NET. Leta 2005 bo Komisija zbrala vodje nacionalnih in regionalnih programov R&R, ki spadajo k ETAP-u, da bo začela s takim usklajevanjem.

Evropska komisija bo o izvajanju ETAP-a, vključno s prvimi rezultati usklajevanja z državami članicami, poročala na spomladanskem Evropskem svetu 2007.